

VALÓSÁG

A főváros jelenlegi oktatás helyzetének és aktuális problémáinak bemutatása céljából az oktatásirányítás szakmai testületének, a fővárosi Oktatási Bizottságnak a tagjaival készítettünk interjút. Annak érdekében, hogy az olvasók elé tárt helyzetkép megfelelően árnyalt és valóságghű legyen, egy baloldali, egy liberális és egy jobboldali elkötelezettségű oktatáspolitikust is megkérdeztünk.

„*A kézre senki nem gondol*”

Kőnig Sándor, a Fővárosi Közgyűlés Oktatási Bizottsága tagja (MSzP)

Educatio: Kérem, meséljen valamit magáról, szakmai pályafutásáról.

Kőnig Sándor: Elég érdekesen alakult a pályafutásom. A Malévnél kezdtem el dolgozni, s ott voltam 1970-től 1983-ig. Rádió- és tévéműszerészként kerültem oda, rádió-navigációval foglalkoztam. Közben elvégeztem esti tagozaton az egyetemet. Ennek köszönhetően később mérnöki feladatokat kaptam, illetve részt vettem azoknak az embereknek a képzésében, akik a repülőgépeken dolgoznak. Mindenkinek el kellett végezni ugyanis egy típustanfolyamot ahhoz, hogy magán a gépen dolgozhasson. Itt oktattam tehát, amikor létrehozták azt a technikusképzést, amelyik repülőgép-technikusokat képez mind villamos, mind gépész vonalon. Ekkor kerültem a Kossuth Lajos Kéttannyelvű Gyakorló Műszaki Középfiskolába.

Először óraadó tanárként dolgoztam, majd 1983-ban áthelyezéssel, de közös akarattal véglegesen átkerültem az iskolába. A Malévnél a munka világában eltöltött 13 év után mentem el tehát tanítani. Az iskolában a repülőgép-műszerészek, villamossági technikusok oktatása volt a feladat. Csak szakmai tárgyakat tanítottam: rádió-navigációt, repülőgép-hírközlést, repülőgép-automatikát. Közben elvégeztem a mérnök-tanári, majd az iskolavezetői szakot. Idővel igazgatóhelyettes lettem, majd 1997-ben az igazgatóhelyettesi székéből jöttem ide, az Egressy Gábor Kéttannyelvű Műszaki Szakközépfiskolába igazgatónak. Megpályáztam ezt az állást, és így lettem igazgató. Jelenleg tagja vagyok a Fővárosi Oktatási Bizottságnak, valamint a kerületi oktatási bizottság munkájában is részt veszek szakértői minőségben. Zuglóban kisebb hatáskörrel dolgozunk, ott a bizottság javaslatot fogalmaz meg a közgyűlés számára.

E: Megkérdezhetem, hogy miért váltott, s kezdett el oktatni?

K. S.: A 70-es években elég sok baleset volt a Malévnél, s ekkor vált szükségessé, hogy javítani kell az oktatáson. Persze előtte is folyt képzés, de az inkább katonai jellegű volt. Fölmerült tehát, hogy a polgári képzés is be kell indítani, és amikor elindult ez a típusú oktatás, kézenfekvő volt, hogy – mivel akkorra már rendelkeztem mérnöki-tanári diplomával, tanítottam a típustanfolyamokon – átirányítsanak a Kossuthba. Ez olyannyira áthelyezés volt, hogy a Malév dolgozóinak járó ingyenjegyet a kossuthos éveimben is meg-

kaptam. A Malév tehát továbbra is a magáénak tekintett engem, s ez jól is esett, be kell, hogy valljam. Repülőgép közelben maradtam, repüléssel foglalkoztam, de egyben új kihívás elé is nézhettem. Az egy másik kérdés, hogy miért kerültem az Egressy szakközépiskolába. Ezzel a Népszabadságtól kezdve az összes újság foglalkozott abban az időben. „Ejtőernyősnek” neveztek, mivel akkor már az oktatási bizottságban dolgoztam 1994 óta. Az az igazság, hogy nem én kerestem ezt az állást, hanem szóltak, hogy pályázzam meg, mert az iskola nem prosperál úgy, ahogy kéne. Tudni kell az Egressyről, hogy hajdanában, főleg Méhész Lajos igazgatása alatt, akinek a nevét feltétlenül meg szeretném említeni, az egyik legjobb iskolának számított Magyarországon. Olyannyira, hogy részt vett például az Ágoston-féle szegedi iskolakísérletben, itt dolgoztak ki számos tananyagot, s az iskolának vezető szerepe lett a magyar oktatásban. Ez a jó hírű iskola Méhész Lajos után, az új igazgató vezetése alatt, hanyatlásnak indult. Többen megkerestek, hogy adjam be a vezetői pályázatot.

E: Az iskolából?

K. S.: Az iskolából is kerestek, az ügyosztályról is bátorítottak, és még sokan mások. Nagyon érdekes dolog volt ez, sokat foglalkozott vele a sajtó, mert köztudott, hogy a szocialista párt tagja vagyok, sokat foglalkoztam a párt oktatáspolitikájával, mint ahogy teszem mind a mai napig. Ezt mindenki tudta rólam. Azt is természetesen, hogy az oktatási bizottságba is az MSZP révén jutottam be. A nevelőtestület szavazásán az akkori igazgató mindössze egy százalékkal kapott többet nálam, s az oktatási bizottság végül is engem nevezett ki. Sokan azt mondták, hogy ez politikai döntés volt. Ezt írták az újságok is. Én nem vitatom a politika beleszólásának a lehetőségét, és nem akarom utólag értékelni az akkori eseményeket. Tény az, hogy már az oktatási bizottság tagjaként adtam be a pályázatomat. Tény viszont az is, hogy úgy jöttem ide az iskolába, hogy előtte senki sem ismert, és ennek ellenére majdnem annyi szavazatot kaptam, mint az elődöm. Amikor ősszel megkezdtem igazgatói munkámat, pótlólag mihamarabb el kellett készíteni a pedagógiai programot amelyből még egy sor sem volt meg. Szóval elég furcsa állapotban találtam az iskolát. Nem volt például érettségi utáni szakképzés, szinte semmi nem maradt abból, amit Méhész Lajos igazgató úr idejében felépítettek.

E: Milyen változásokat tervezett, és mi valósult meg?

K. S.: Először is bevezettük a kéttannyelvű oktatást, elindítottuk az érettségi utáni szakképzést. Gyakorló iskola lettünk. Befértünk a világbanki projektbe. Aztán létrehoztunk, mert muszáj volt abban az időben, egy ún. hátránykompenzációs osztályt. Ezek voltak tehát a minőségi változások. Én úgy gondolom, bár ezt természetesen másoknak kell megítélni, hogy az iskola újra elindult azon az úton, amelyen egyszer már haladt. Az Egressy kiváló iskolának számított egykor, és nagy tudású kollégák dolgoztak és dolgoznak most is az intézetben, csak valami miatt akkor összekuszálódtak a dolgok. Úgy érzem, sok mindent elértünk. Szinte mindent, amit ma egy iskola Budapesten elérhet: a gyakorló iskolai státust a kéttannyelvűséget, a nyelvi előkészítő osztályt, a gépészet, illetve a villamos-mérnökasszisztensi képzés területén az együttműködést a főiskolával. Aránylag sok pénz is érkezett az iskolába. Rengeteget dolgoztunk azért, hogy minél több szakképzési hozzájárulást kapjunk, sok pályázaton vettünk részt, sikerrel. A befolyt pénzeknek köszönhetően az iskola épült-szépült. Egy tetőtér-beépítést is tudtam kezdeményezni a kéttannyelvű osztályok részére, szóval azt mondanám, hogy összeállt az iskola. Félreértések elkerülése végett, ez nem Kőnig Sándor érdeme. Itt voltak a régi a kollégák, akikre számíthattam, akikkel elkezdtünk együtt dolgozni, és ez az, ami mozgog az iskolát.

E: Említette, hogy a szocialisták jelölték az OB-ba. Mesélne a párton belüli pályafutásáról?

K. S.: Nekem nincsen nagy pártpolitikai pályafutásom. Nem politikával foglalkoztam, inkább az oktatással. Lényegében annyi a politikai pályafutásom, hogy részt veszek mind a zuglói, mind pedig a fővárosi bizottság munkájában. 1992-től 1994-ig az MSZP országos választmányának tagja voltam, de amikor az oktatási bizottság soraiba kerültem, úgy éreztem, hogy a kettőt már nem lehet együtt csinálni, s az utóbbi mellett döntöttem, ami inkább szakmai munka. Én tehát a szakmapolitikára helyezem a hangsúlyt, nem a pártpolitikára, s az a meggyőződésem, hogy ezt nekem így kell tennem.

E: Az egyértelmű volt, hogy az MSZP-ben politizál?

K. S.: Ez soha nem volt kétséges számomra. Én baloldali gondolkodású ember vagyok, minden olyan értékkel, amit ez jelent. Nekem soha nem is lenne máshol helyem ebben az életben. Ez a baloldaliság egyébként az egész életemet meghatározza. Noha nagyon érdekes, mert azért az is hozzátartozik az élethez, hogy egy ideig annak az Apáczai Közalapítványnak voltam a kurátora majd kuratóriumi elnöke, amelyet a határon túli magyarság oktatásáért hoztak létre 1999-ben a Fidesz-kormányzat alatt. Csak fideszes tagok voltak a kuratóriumban, engem Pokorni miniszter úr mégis meghívott. Nem a kuratórium megalakulásakor, hanem valamivel később csatlakoztam. Úgy gondolom, hogy ez is inkább a szakmaiságomnak, a szakképzésben elfoglalt helyemnek köszönhető. Még egyszer szeretném hangsúlyozni, hogy én a szakmáért szeretnék mindent megtenni minden területen.

E: Hogyan lett a fővárosban bizottsági tag?

K. S.: Ez úgy működik, hogy a választások után megalakul a közgyűlés, és a közgyűlésben minden pártnak megvan a maga helye annak alapján, hogy hány százalékot nyert. A közgyűlés megalakulása után létrehozják a bizottságokat, amelyekben egyrészt vannak külsős, vagyis szakértő tagok, másrészt pedig képviselők. Ha jól emlékszem, 1994-ben a szocialista pártnak két ilyen szakértői hely jutott az oktatási bizottságban. Az egyik helyre Bíró Ibolya került, a másikra én. Ez felkérés alapján történt. A nevem már ismert volt, hiszen régóta foglalkoztam oktatáspolitikával, és úgy gondolták, hogy tudok majd szakértőként dolgozni. A bizottságon belül nincs különbség a szakértők és a képviselők között. Jogállást tekintve mindannyian egyenrangúak vagyunk, vagyis ugyanannyit ér mindenkinek a szavazata.

E: Önnek konkrétan mi a feladata?

K. S.: A bizottság működésében való részvétel. Tehát véleményalkotás a bizottsági előterjesztésekről, kérdések feltétele, vélemények hozzátétele, és a szavazás. Van külön feladat is, mert fölporciózzuk a munkát. Ez is vállalásszerűen működik. Az elnök megkérdezi, hogy ki milyen feladatkörrel szeretne foglalkozni. Mivel elég nagy rálátásom van az iskolákra, én az iskolák helyzetével foglalkozom, illetve a pedagógusok elhelyezkedésének kérdésével. Ezeknek vagyok a témafelelőse.

E: Azt hittem, kimondottan a szakképzéssel foglalkozik.

K. S.: A szakképzés a közoktatás része. A főváros intézményhálózatának nagyon nagy százaléka, azt hiszem összesen 100 intézmény, szakképző iskola. Így tulajdonképpen a szakképző intézményekkel foglalkozom. Természetesen a gyermekvédelem, a kollégiumok is hozzánk tartoznak, de a szakképző intézmények hálózata a legnagyobb: a szakközépiskolák, a szakiskolák. Amikor tehát egy-egy intézménnyel foglalkozunk, ez óhatatlanul azt is jelenti, hogy a szakképzéssel foglalkozunk. Mind az érettségi előtti, mind az érettségi utáni szakképzéssel. Tehát mindenképpen feladatom a szakképzés, annak összes problémájával. Most a legnagyobb problémánk egyébként a felsőfokú szakképzés elvándor-

lása a középfokú intézményektől. Ha jól tudom, már túl van a köröztetésen, tehát lassan parlament elé kerül a felsőoktatási törvény, amit ha elfogadnak, akkor nagyon nagy gond lesz, mert ezt a fajta szakképzést gyakorlatilag elveszik a szakközépiskoláktól. Jelenleg az a probléma, hogy az érettségiző gyerekek igen nagy hányada elmegy a felsőfokú szakképzésbe, nem marad a szakközépiskolában, hanem főiskolán tanul tovább, ezáltal pedig légi üres tér marad az érettségi utáni szakképzésben. Pedig a szakközépiskolákban is OKJ szerinti szakképzés folyik. Ha most oktatási bizottsági tagként nézem a dolgot, akkor azt kell, hogy mondjam, ez a fővárosnak már nem kötelező feladata, hisz az ilyen fiatalok már hallgatók, vagyis nem a közoktatásban, hanem a felsőoktatásban vesznek részt, s a fővárosnak ezt már nem kell finanszíroznia. Érdekes kérdés, hogy mi lesz ezután, hogy fog történni a felsőfokú szakképzés, mert nagy valószínűséggel a fenntartó ezt már nem vállalja föl.

E: Mielőtt részletesebben rátérnénk a szakképzésre, az Önén kívül milyen feladatok vannak még a bizottságon belül?

K. S.: Van kolléga, aki a gyermekvédelemmel, van aki személyi kérdésekkel, és van, aki a beruházásokkal foglalkozik. Tehát ez a feladatmegosztás, de mindenki egyformán szavaz mindenről. Előtte az elnök úr meg szokta kérdezni, hogy mi a témafelelős véleménye, mert nyilván mindenki mindenhez nem érthet egyformán. De hogyha én elvállalok egy témafelelősséget, akkor nyilvánvalóan abban egy kicsit jobban hegyezem a fületem. Nem titok, hogy a fővárosban most készülünk megszüntetni néhány iskolát, és ún. Térségi Integrált Szakképző Központokat, TISZK-eket hozunk létre. Én ennek is a témafelelőse vagyok. Sokat foglalkozom azzal, mi történik akkor, ha megszűnik egy iskola, miért szűnik meg, hogyan szűnik meg. Próbálok beszélgetni, utánanézni, és legjobb tudásom szerint dönteni. Nyilván többet foglalkozom ezzel a kérdéssel, mint, mondjuk, a bérleti szerződésekkel.

E: Az iskolabezárások mindig is vitatottnak számítanak. Mesélne egy kicsit a mostaniakról?

K. S.: Volt olyan év, amikor 28 iskolát érintett az oktatási bizottság szakképzési átalakítási programja. Vannak szakmák, amelyek ma már nem keresettek, amelyeknek az oktatására nincs szükség, hiszen nincs értelme, hogy munkanélkülieket képezzünk. Van egy másik oldala is a dolognak, mégpedig az, hogy egész egyszerűen kevesebb a gyerek, mint ahány hely van a fővárosban. Üres iskolákra nincsen szükség, nem szabad üres iskolákat fenntartani. Tehát mind a két oldalról lépni kell, a munkaerő-gazdálkodással, és az iskolai létszámok kihasználásával szoros összhangban. Egyensúlyt kell teremteni a létszám iránti igény és az iskolai férőhelyek között. Az első bezárások, tehát amikor sor került az említett 28 intézményre, még nagyon komplexek voltak. Vissza kellett adni az ingatlant az egyházaknak, meg kellett oldani az iskola elhelyezését. Tehát akkor az egy bonyolult helyzet volt. Azt hiszem, hogy abból úgy jött ki a főváros, hogy ma senkinek egy rossz szava nem lehet, sőt általában sikeresnek ítélik meg. Az a korszak nagyon nehéz volt. Iskolákba kellett kimenni, el kellett magyarázni, hogy miért történik mindez. Én is sok kritikát kaptam, de végül is megtörténtek ezek az iskola-összevonások, iskolabezárások. Most egy kicsit más a helyzet. A kormányzat megpályázta és elnyerte ezeknek a TISZK-eknek a létrehozására a pénzt a humán erőforrás pályázaton keresztül. Ez Budapesten két TISZK-et jelent. Hogy őszintén megmondjam, nem tudom, hogy mi lesz ezeknek a TISZK-eknek a kifizetése. Egyelőre nem látom, hogy egész biztosan célhoz ér-e majd a TISZK, de az elgondolás nem rossz. Ma, amikor nagyon drága megoldani a szakképzést, mert nagy az eszközigény, akkor észszerűnek tűnik, hogy ne szétszórva legyen egy régió belül, sok-sok helyen, egy-egy drága eszköz, hanem egy helyre legyen koncentrálni, hogy minél többen használhassák. Legyen egy nagyobb férőhellyel rendelkező, gyakorlati képzésre alkalmas iskola, ahol a legkorszerűbb eszközökkel folyik a

munka. Nyilván, ha valamit centralizálni tudunk, akkor oda több pénzt lehet adni, jobb lesz az oktatás színvonala, vagyis mindenki nyer, a gyerek is, a társadalom is. Az egyik ilyen TISZK főleg a gépészet, elektronika, informatika területeit érinti, a másik pedig a kereskedelmi szakmacsoportot. Az első TISZK a Váci úton lesz a Bánki Donát Közlekedésgépészeti Szakközépiskola és Szakiskola tanműhelyének területén. A TISZK-hez több iskola tartozik, és közösen fogják a feladatokat megoldani. Most ezzel kapcsolatban fölmerült, hogy vannak olyan iskolák, amelyekre a felszereltségük, más iskolákhoz való közelségük miatt nem lesz szükség. Ilyen a Móricz és a Bay. A tanulókat nem érheti sérelem, meggyőződésem, hogy jobb körülmények közé kerülnek. Ezzel a főváros olyan folyamatot indít el, amely növeli az iskolák kihasználtságát, és a gyerekek lehetőségeit, hiszen korszerűbbek lesznek az intézmények.

E: Konkrétan az mit jelent, hogy több iskola tartozik egy TISZK-bez? A gyerekek majd ide-oda fognak vándorolni?

K. S.: Nem. A TISZK-ben a szakképzés gyakorlati része fog folyni, a diákok tehát a központi tanműhelybe fognak járni, de az elméletet saját iskolájukban fogják tanulni. Hogy ez pontosan hogy lesz, annak egyelőre még nem látjuk a végét. Nyilván meg kell találni a legjobb megoldást.

E: Ezeknél az iskolabezárásoknál egyhangú volt a bizottság véleménye?

K. S.: Természetesen nem. Azt elvileg mindenki elismeri, hogy be kell zárni iskolákat, mert mindenki tudja, hogy Budapesten az iskolák nincsenek kihasználva. Azt is mindenki elismeri, hogy milyen irányba kell elindulni. Amikor viszont már konkrétumokról van szó, akkor eltérnek a vélemények. Nyilván az ellenzéknek is megvan a véleménye róla. Én azt mondom, hogy mind a főváros, mind az oktatási bizottság körültekintően járt el. Természetesen érdekek sérülnek. Én sem örülnék, ha be kellene zárni az iskolákat, én is mindent megtennék azért, hogy megtartsam. Mint igazgatónak ez a kötelességem. Mint oktatási bizottsági tag ezzel az érzéssel együtt kezelem ezeket a bezárásokat, és ezzel együtt döntöttem, és emeltem fel az oktatási bizottságban a kezemet, egyetértve a bizottsági határozattal. Ez mint többségi határozat átment, amiről persze a közgyűlés dönt, hisz a bizottság csak javaslatot tett ebben a kérdésben. Nehéz dolog ez, mert át kell élni a kollégáknak, az igazgatónak az érzéseit. Át kell élni a szülők érzéseit, akik abban a hitben élnek, hogy a gyerek csak abban az iskolában tanulhat jól, és ha átmegy másik iskolába, az csak rossz lehet. Tehát ezek nagyon nehéz helyzetek, amelyekbe bele kell élnünk magunkat, és e szerint döntenünk. Nem öröm bezárni iskolát, de azt is látni kell, hogy nem működhetnek kis létszámmal. Ugyanakkor egy másik oldalát is látni kell ennek a folyamatnak. A munkaerőpiac jelenleg olyan szakmunkásokat keres, méghozzá jelentős létszámban, akiknek a munkájára nagy szüksége van a társadalomnak. Lehet, hogy ezek nagy szavak, de ez tény. Vizsgáljuk meg ebből a szempontból is az eseményeket. Ha nem nyúlunk hozzá a jelenlegi hálózathoz, akkor marad a sok férőhely a szakközépiskolákban. A szülő természetesen inkább ide akarja hozni gyermekét, mint szakiskolába, hiszen itt érettségit kap a tanuló. A szakközépiskola elemi érdeke, hogy minden férőhelyét betöltsse, tehát elveszi a tanulókat a szakiskoláktól. Ennek az lesz az eredménye, hogy továbbra sem kerül ki a szakiskolákból annyi szakmunkás, ahányra szükség lenne. Azt is be kell látni azt, hogy nem minden gyermek tud megküzdeni az érettségit adó képzés követelményeivel, kudarccal kezdik középiskolás létüket. Sorolhatnám ennek más vetületeit is, de ez hosszú időt venne igénybe.

E: Mikortól lesz aktuális az iskolák átszervezése?

K. S.: Ez a közgyűlés határozatától függ.

E: A pedagógusokkal mi lesz?

K. S.: Ez egy nagyon nehéz kérdés. Azért nehéz, mert a pedagógusokat a közalkalmazotti viszony nagyon védi. Jelenleg kétféleképpen lehet elmozdítani egy tanárt. Ha nyugdíjba megy, akkor felmentéssel, ezt a munkatörvénykönyv és a közalkalmazotti jogállás pontosan szabályozza. Ha nem nyugdíjba megy, akkor végkielégítéssel. Miután ez átszervezés, meg lehet tenni, tehát jogi akadályja nem lehet az eljárásnak. Ez a jog. De az ember azt mondja, hogy próbáljunk segíteni. Alakult egy szűkebb bizottság az oktatási bizottságon belül, amelyben néhány tagon, köztük rajtam kívül az ügyosztályról is vannak képviselők, sőt ha jól tudom, a szakszervezet is delegál tagot. Megpróbáljuk megnézni, hogy hova tudnánk elhelyezni a pedagógusokat. Az esetek döntő többségében el fogjuk tudni helyezni őket. Vagy tud saját magának állást találni, vagy pedig segítünk neki. Bár az idén ez nehezebb lesz, mert nagyon sok a pályakezdő. Azon kell munkálkodni, hogy az egyéni érdekeket minél kevésbé sértve oldódjon meg az átszervezés.

E: A szűkebb bizottságba milyen alapon választottak tagokat?

K. S.: Ez úgy működik, hogy aki úgy gondolja, hogy ebben dolgozni akar, az dolgozhat. Nagyon érdekes az oktatási bizottság működése. Meg merem kockáztatni, hogy a bizottság a döntések legnagyobb részét szakmai alapon hozza meg. Jellemzően nem érződik az oktatási bizottságban az, hogy ki milyen pártból való. 1994 óta, tehát lassan már 11 éve tagja vagyok az OB-nek, egy nagyon kicsi megszakítással, és merem állítani, hogy nem volt harc, harag, megsértődés. Mindig is a közös gondolkodás volt jellemző. Ez egy nagyon üdítő sziget a nagypolitikában. Ez Dr. Pálinszki Antal (OB-elnök) hozzáértését, szakszerűségét és emberi hozzáállását is mutatja. A nagyon határozott bizottsági ülésvezetésből adódóan mindig az adott témával foglalkoztunk és foglalkozunk, a szavazások többsége egyhangú.

E: Ez azért meglep, mert az előbb említette, hogy az ellenzéknek „természetesen” más a véleménye.

K. S.: Az iskolabezárás kivétel, mert az nagyon kemény döntést jelent. Ez az egy dolog, ami különleges. De például az igazgatók kinevezése is oktatási bizottsági feladat, és ott 90 százalékban egyhangú döntéseket hozunk. Ez nagyon nagy szó.

E: A bizottsági döntéseket automatikusan elfogadja a közgyűlés?

K. S.: Úgy tudom, hogy még nem volt olyan példa, hogy az oktatási bizottság álláspontját ne fogadták volna el. Én nem veszek részt a közgyűlésben, tehát nem tudom pontosan, de nem hallottam még olyanról, hogy egy döntés, amit a közgyűlés hozott, más lett volna, mint a bizottsági javaslat.

E: Általánosságban hogyan értékelné a bizottság tevékenységét?

K. S.: Rengeteg munkája van az OB-nak. Azt mondják, hogy a fővárosban ilyen gyakorisággal és ilyen rendszerezettséggel kevés bizottság működik. Minden második héten menetrendszerűen találkozunk. Szerintem nagyon jól működik a bizottság. Természetesen sok mindenkivel együtt dolgozunk, a szakszervezetekkel, érdekvédelmissekkel, például mindig megjelenik a Szülők Országos Egyesületének az elnöke, az Iskolaigazgatók Szövetségének az elnöke is mindig ott van, és ugyanilyen rendszeresen képviselteti magát az ügyosztály is, amely a bizottsági anyagokat előkészíti. Az előkészítésbe is sokszor beleszólunk, hogy mit és hogyan szeretnénk látni, és az ügyosztály ennek megfelelően módosít. Tehát sokoldalú a kapcsolat, sokszor segíti az ügyosztály a mi munkánkat, gyakran kérdezzük őket, mire ők elmondják a véleményüket. A szakértők felkérése is az ő dolguk.

E: Sok szakértővel dolgoznak?

K. S.: Nem, csak akkor, ha olyan ügy van, amihez kell szakértő. A pedagógiai programhoz, az igazgatói pályázatokhoz, vagy ha netán fegyelmi probléma van, akkor kellene

jogi szakértők. De ezt mi nemigen látjuk, ez inkább háttérmunka. Én azt látom, hogy ott van egy anyag előttem, amit egyeztetésre elküldtek ide, oda, amoda, és amit mi azok után a bizottsági ülésen megvitattunk.

E: A kerületekkel milyen a kapcsolatuk? Az Ön esetében ez különösen érdekes, hisz fővárosi és kerületi oktatási bizottsági tag is egyben.

K. S.: Aránylag jó a viszony a kerületekkel. Volt egy kezdeményezés annak érdekében, hogy a kerületek beszéljék meg egymás közt a problémáikat, amelyhez majd minden kerület csatlakozott. A kerületekben most elindult egy olyan folyamat, amit nem tudom, hogy jónak vagy rossznak nevezek, ami arról szól, hogy a kerületek adják át a fővárosnak az iskolákat. Köztudott, hogy a múlt évben átkerült a fővároshoz a Táncsics Mihály Gimnázium, a Kölcsey Ferenc Gimnázium, és régebben a Széchenyi István Gimnázium. Az idén szó van arról, hogy a Veres Pálné Gimnázium és az Eötvös József Gimnázium is átkerül. Mi itt a XIV. kerületben is foglalkoztunk azzal a gondolattal, hogy átadjuk a Teleki Blanka Gimnáziumot és a Szent István Gimnáziumot. A kerületeknek ugyanis nem feladatuk a középiskolai oktatás. Ebből az következik, hogy úgy gondolják, inkább megszabadulnak tőle, mert nem bírják finanszírozni az intézményeket. A fővárosnak meg kötelessége átvenni. Hogy ez jó vagy rossz, azt nagyon nehéz eldönteni. Én azt mondanám, hogy talán hosszú távon az lenne jó, hogyha ezek a középiskolák a fővároshoz tartoznának. Nem lenne megosztott állapot, de ez egyelőre még csak utópia. Ugyanis nagyon fontos az esélyegyenlőség kérdése, jobban mondva ma már nem esélyegyenlőségről, hanem esélyegyenlőtlenségről beszélünk. Nem tudom, hogy érezhető-e a különbség? Esélyegyenlőséget elérni ugye nem lehet, csak arra lehet törekedni, hogy minél inkább csökkentsük az esélyegyenlőtlenséget. Sajnos ez borzasztó nagy gond. Van jobb kerület, van rosszabb kerület, van olyan kerület, amely anyagi helyzete miatt lényegesen jobb középiskolát tud működtetni, mint más kerületek, esetleg még a fővárosnál is jobbat. Ez nem szolgálja az esélyegyenlőtlenség csökkentését. Ha egyenlő mércével akarunk mérni, akkor azonos körülmények közé kéne helyezni ezeket az iskolákat. Persze ez most csak egy kiforratlan vélemény, pontosabban kéne tudni, hatástanulmányokat kellene készíteni. Ezzel a gondolattal előbb-utóbb foglalkozni kell.

E: A kerületek ab ovo meg akarnak szabadulni a középiskoláiktól, vagy vannak bizonyos szempontok?

K. S.: Gondolkoznak azon, hogy mit csináljanak. Egyet mindenképpen látni kell: a normatív támogatás nem elég az iskolák fenntartásához, tehát az iskolafenntartás költséget jelent a kerületnek. Érthető, hogy meg akar szabadulni tőle. Persze vannak olyan iskolák, amelyek presztízszt jelentenek. Mondjuk, Zuglónak a Szent István Gimnázium ilyen. Amikor a kerületben arról beszélünk, hogy átadjuk, ne adjuk, végül is úgy gondoltuk, hogy ezt a nagyszerű intézményt meg kell tartanunk.

E: Konkrétan ez hogy működik? A kerület szól, hogy meg akar szabadulni egy középiskolától?

K. S.: Ez nem így működik. A kerület azt mondja, hogy a feladattól, tehát a középiskolai feladat ellátásától akar megszabadulni. A fővárosnak nem kötelessége átvenni azt a bizonyos iskolát. Tehát nem az van, hogy tessék, itt az iskola, tokkal-vonóval vedd át. Nem, a főváros azt mondja, hogy ő ellátja a feladatot, elhelyezi a gyerekeket, és majd az épülettel történjen, aminek történni kell. Az már nem az ő dolga. Persze több esetben, a Kölcsey-nél például, nem lehet egyszerűen otthagyni az épületet. Egy olyan iskolát, amelyben – hogy saját példámat mondjam – az apám tanult, amelyikben én tanultam, a feleségem tanult, a fiam tanult, tehát generációkat ölel át, arra nem lehet azt mondani, hogy akkor most abból legyen valami más. Nyilván azt átveszi a főváros. Egy Eötvösnél sem mondhatjuk azt, hogy az épületet nem tartjuk meg, a gyerekeket pedig szétszórjuk. Mindig

merlegeli a főváros, hogy intézménnyel veszi-e át az iskolát, vagy pedig csak a feladatot veszi át. Ha jól tudom, mindössze egyszer, a Széchenyi esetében történt az, hogy a főváros nem vette át az épületet, hanem elhelyezte a gyerekeket egy már meglévő iskolában. Meg kell, hogy mondjam, toleráns a főváros, mert egy az egyben átvette például a budai Táncsics Gimnáziumot, és Budai Középiskola néven létrehozott egy iskolaegyüttest. Tehát a közgyűlés – mert ez közgyűlési döntést igényel – mindig megfontol egy-egy ilyen lépést, és az oktatási bizottság azt is végiggondolja, hogy mi legyen az épület sorsa.

E: Arra nincs példa, hogy a főváros megpróbálja rábeszélni a kerületet, hogy maradjon mégis nála az iskola?

K. S.: A főváros nemigen foglalkozik olyasmivel, hogy rábeszéljen egy kerületet valamire. Azért nem egyértelmű a helyzet, mert a forrásmegosztás útján kap pénzt a kerület, de ezt nem lehet pontosan kiszámolni. A főváros egy adott összeget átad a kerületeknek. Tehát nem igaz, hogy csak a kerületnek kell fenntartania a saját középiskoláit. Ez egyébként bonyolult dolog, nekem még nem sikerült kiszámoltnom senkivel, pedig tettem rá kísérletet.

E: Visszatérve a szakképzésre, mely szakmákban van túlkínálat a fővárosban, illetve melyek a hiányszakmák jelenleg?

K. S.: Ez megint egy érdekes kérdés, hiszen az oktatási bizottságnak joga van ahhoz, hogy új szakmák indítását engedélyezze, sőt azt is megmondhatja, hogy mely szakmákat ne oktassanak. Ugyanakkor az iskolák autonóm szervezetek olyan értelemben, hogy maguk veszik fel a tanulókat. Nagyon nehéz ezzel a kérdéssel foglalkozni, mert az iskola életébe az oktatási bizottság direkt módon nem szólhat bele. Kivételt képez egy-egy új szakma indítása, amikor megvizsgálja a bizottság, hogy kell-e vagy sem. Ha azt látjuk, hogy abszolút nincs egy új szakmára szükség, akkor igyekszünk háttérbe szorítani. De úgy gondoljuk, hogy ezt az iskoláknak maguknak kell eldönteniük, és az iskolák érzik is, hogy fel tudnak-e venni gyereket vagy nem. A probléma ott van, hogy a szakképzés szerkezete nem felel meg a munkaerőpiac elvárásainak. Nem a képzés minősége nem felel meg, tévedés ne essék. Mindig ránk mutogatnak, hogy nem azt képezzük, amit a munkaerőpiac vár. De nem erről szól a történet, hanem arról, hogy a szülők és a gyerekek mindig a legdivatosabb szakmák felé fordulnak. Ma a legtöbb gyerek informatikus akar lenni. Hiába mondom el a szülői értekezleten a szülőknél, a beiskolázási időszakban, hogy ne informatikus szakmacsoportba irassák a gyerekeket. A szülők még azt sem tudják – és sok helyen az általános iskola sem –, hogy a szakközépiskola mire való, hogy mi a különbség a szakiskola és a szakközépiskola között. Nem tudják, hogy a szakközépiskola csak érettségit ad, s hogy az első 4 évben csak szakmacsoportos oktatás folyik. Nem is tudom, hogy erre miért nem figyelünk oda, hogy ezt tudatosítsuk az emberekben. A dolog lényege az, hogy ma mindenki informatikus akar lenni. A mi iskolánk is fordul az informatika felé, holott szeretnénk, hogy ne így legyen. De nem tehetem meg, hogy kiürítetem az iskolát, tehát fel kell vennem informatikusokat, noha tudom, hogy ezzel a szakmával középfokú végzettséggel már nem lehet elhelyezkedni. Elektrotechnika, elektronika, automatizálás, gépészet iránt nagyon nagy a kereslet a munkaerőpiacon. De nem tudom elmagyarázni a szülőnek, aki idehozza a gyereket, hogy gépészetet tanuljon, mert ez nem tetszik neki. Sajnos nincs ma még megfelelő kommunikációs rendszer. Ezt nagyon hiányolom. Elmondtam az oktatási bizottságban is, elmondtam más, minden lehetséges fórumon hogy a tájékoztatás a politikának, a szakmapolitikának lenne a dolga, hogy eljussanak a megfelelő helyekre a hirdetések, hogy igenis gépészek, automatizálási szakemberek kelljenek, hogy orientálják a szülőket, a gyerekeket ebbe az irányba. Mint iskola ezt nem tudom megtenni, mert erre nincs pénzem. Az oktatási bizottságban beszélgettünk erről, ott felmerült, illetve szorgalmaztam, hogy valami-

lyen úton-módon kellene ezt csinálni, de aztán elmentünk a dolog mellett, amit nagyon sajnálok. Én azt hiszem, hogy ezzel a szaktárcáknak és a kamaráknak kéne foglalkozniuk. Egy kamarailésen is felvetettem, hogy miért nem ilyen irányba megy el a kamara, hogy népszerűsíti azokat a szakmákat, amelyekből hiány van. Visszatérve az eredeti kérdésre, túlképzés van még a külkereskedelemben, gazdasági képzésben, és hiány van az egészségügyben, gépészetben, elektrotechnikában. Ezek mind érettségire épülő szakmák. A szakiskolákkal külön kell foglalkozni, azok külön életet élnek. A szakiskoláknak az első két éve ugye általános képzés, és utána két év a szakképzés. Nagyon sokan mondják, hogy az a két év nem elég a gyakorlat megszerzésére. Én úgy érzem, hogy a szakképzés nem áll a helyzet magaslatán. Kiemelném, hogy nem a szakiskola, nem a szakközépiskola hibájából adódóan, hanem az oktatási törvény, az oktatási kultúra megváltozása miatt. Az elmúlt években semelyik kormányzat nem foglalkozott megfelelően a szakképzéssel, a szakképző intézményekkel. Ez engem különösen bánt, minden fórumon elmondtam, leírtam, mindent megtettem azért, hogy a nagy emberek szemét felnyissam. Egyébként nemcsak én, sokan mások is. Nem sikerült. Nagyon erős az egyetemi, főiskolai lobby, és nagyon háttérbe szorul emiatt a középfokú szakképzés.

Én nem tartom jónak azt sem, hogy ilyen hallatlan mennyiségben végeznek főiskolát, egyetemet az emberek. Nincs ennyire szükség meggyőződés szerint. Erről bárkivel vitába merek szállni, noha nincs tudományos megalapozottsága nálam ennek a dolognak. Egyszer azt mondta nekem egy politikus, akivel vitatkoztam, hogy szerinte nem látom jól a helyzetet, mert ha egy fiatalnak magasabb végzettsége van, több van a fejében, sokkal nagyobb az elhelyezkedési esélye. Ezzel szemben én azt látom, hogyha valaki nem a neki megfelelő fokozaton van ebben a hierarchikus rendszerben, akkor nem fogja megtalálni a helyét. Mondok egy nagyon egyszerű példát. Egy gépészmérnök-asszisztens nagyon ritkán fog elmenni autószerelőnek. Két dolog miatt: őt nem erre képezték ki. Hiába közeli rokonszakma az autószerelő, ő gépészmérnök-asszisztens lett, neki azt mondták, hogy te már felsőfokú végzettséggel rendelkezél. Ő bizony nem olajozza össze magát. Ez nem fér bele a karriertervébe. Ugyanakkor a saját szintjén nem kap állást, mert tömve van az a szint. Tehát nem akar visszamenni, vagy ha mégis, akkor rossz érzése lesz, nem ezt szerette volna, és azzal kerül szembe, hogy nem is ért hozzá. Ugyanakkor, ha egy fiatal abban a közegben kezd dolgozni, mondjuk, autószerelő lesz, vagy kőműves lesz, és elkezd házat építeni, vagy asztalos lesz, és elkezd régi, antik asztalok felújításával foglalkozni, akkor elindul a gyerek egy olyan szakma felé, amiben kinyílik és hihetetlenül elégedett lesz a szakmájával. Sok pénzt keres vele, ért hozzá, művésze lesz ennek a szakmának. Ez az ember elégedett lesz, mert elindult egy kőműves mesterségből, felépített egy házat, és egyre újabb dolgokat tanul meg, amivel pénzt is keres, és a tudását is gyarapítja. Tehát ilyen módon is el lehet indulni fölfelé csak akarni kell. Persze a társadalomnak kötelessége ezt segítenie ez lenne az én baloldaliságom lényege, hogy a társadalom teremtsen meg a lehetőséget ezeknek az embereknek a továbbképzésére.

E: Szóval nem ért egyet a szakképzés átalakításával.

K. S.: Én ezt nem tartom jónak, és ezt sok helyen el is mondtam. Pestalozzi mondta, hogy a kezét, a szívet és az agyat együtt kell nevelni. Ezt a hármast együtt kell csinálni, különben nem működik a dolog. A mostani képzés megítélésem szerint olyan, hogy az agyat műveljük, mert ugye azt mondjuk, hogy mindenkinek joga az általános műveltség megszerzése. És merem állítani, hogy a szívet is műveljük, mert ma már az iskolák nagyon nagy súlyt fektetnek a nevelésre. A mi iskolánknak is egyik kiemelt szempontja, hogy a tanulókat nevelni kell. Tehát az oktatás és a nevelés együttessége megvan. De a kézre senki

sem gondol. És ennek a szakképzés... az ember látja a kárát, mert a szakiskolák első két évében, és a szakközépiskolákban egyáltalán nincs megfelelő oktatás a kéz művelésére. Ugyanis ma már nem lehet hármás csoportbontásokat létrehozni. Nem tudjuk a gyerekek kezét művelni, és így ügyetlenek lesznek. Nem tudjuk, mert nincs rá fedezet. Régen a szakközépiskolákban, a szakiskolákban hármás csoportokban folyt a gyakorlat, és lényegesen több időt lehetett erre fordítani. Ez megszűnt. Ebből adódik, hogy ügyetlen gyerekek kerülnek ki az iskolából. Ez olyan, mintha egy zongoristát a 18. évéig csak szolfézsra és zeneelméletre tanítanék, és 19 éves korában odaültetném a zongorához, hogy na, fiam, akkor most játsszál. Soha nem lesz belőle zongorista. Mi ezt csináljuk most a szakképzéssel. Ha én ezt felvetem, akkor mindig az a válasz, hogy az esélyegyenlőség nevében minden gyereknek meg kell adni az esélyt a tanulásra. De azt sose mondják, hogy a kéz tanulásának az esélyét is meg kell adni, mert az most kimarad.

E: A szakképzésen kívül mit tart jelenleg a legnagyobb problémának a főváros oktatásában?

K. S.: Az iskolák állapotán kell javítani. Ez összetett kérdés. Az az iskola, ahol most vagyunk, 1912-ben épült.

E: Gimnázium volt, ugye?

K. S.: Sok minden volt, ha emlékeim nem csalnak, akkor eredetileg nevelőotthonnak épült, aztán volt általános iskola, gimnázium, majd szakközépiskola, úgyhogy mindent megélt ez az épület. Egy ilyen nyilván nem hasonlítható össze egy újjal. Az épületeink állagán biztos, hogy javítani kell. A neveléssel-oktatással azt hiszem, hogy aránylag jól állunk. Többségében jó kollégák vannak, tehát meg merem kockáztatni, hogy a szürke-állomány jó. Nem ártana talán egy picit fiatalítani, de azt azért el kell mondani, hogy az idősebb kollégák megbízhatók. Elsődlegesen az infrastruktúrát kell úgy megoldani, hogy eleget tegyen a kívánalmaknak, mind befogadó számban, mind műszaki állapotban. A fővárosnak ezzel kell leginkább foglalkoznia. Volt a fővárosban egy nagyon jó kezdeményezés, az idegen nyelvoztatás támogatásának a programja, amire rengeteg pénzt költöttünk. Ennek át kell tekinteni a hasznosságát, meg kell vizsgálni, hogyan működik. Ez egy bonyolult kérdés, s talán túl messzire vinné ezt a beszélgetést.

E: Milyen változások várhatók a jövőben?

K. S.: A főváros most megpályázott egy jelentős összeget, egy kétütemű felújítási tervvel. Ha ez a terv megvalósul, akkor a főváros óriási lépést tesz az oktatás minőségének javítása érdekében. Most ezt a 2007-es programot kell végrehajtani. Sok iskolát újít fel a főváros, és a következő etapban sor kerül más intézményekre is. Nagyon érdekes az is, hogy mi lesz a már említett TISZK-ekkel, hogy beválnak-e, hogyan válnak be, miként fognak működni. Ha beválnak, akkor több TISZK-et kell létrehozni. Ez a jövő kérdése, amit vizsgálni kell, erre most még nem lehet megadni a választ. Én bizakodom, hogy hasznosak lesznek, és bevélték a hozzájuk fűződő reményeket. Ezek azért is fontosak, mert generálni fogják az iskolák közötti szorosabb együttműködést. Nagyon fontos, hogy újra föllásson a Fővárosi Pedagógiai Intézet, és újra fellegvárát képezze az oktatásnak, ahova szakmai tanácsért, segítségért lehet fordulni.

E: Hogyan fogalmazná meg, mi Budapest specifikuma az oktatás területén, miben más, mint a többi város?

K. S.: A specifikuma az, hogy ez a város a legnagyobb iskolafenntartó. Nagyon nagy a területi szétszórtság. Ennyi szakképző intézmény, ennyi gimnázium egy fenntartó kezében sehol másutt nincsen. Éppen ezért, talán jobban oda lehetne figyelni Budapest hangjára a törvényalkotásnál.

Az interjút Tomasz Gábor készítette